

NỘI DUNG CƠ BẢN VÀ MỤC TIÊU CHIẾN LƯỢC CỦA TRUNG QUỐC TRONG SÁNG KIẾN AN NINH TOÀN CẦU

TS NGUYỄN THỊ THANH VÂN
NCS NGUYỄN THU HÀ

Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Sáng kiến An ninh Toàn cầu (GSI) với khởi điểm dựa trên “sáu sự tuân thủ”, đó là, đề cao tầm nhìn về an ninh chung, toàn diện, hợp tác và bền vững, tôn trọng chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của tất cả các nước, tuân thủ các mục đích và nguyên tắc của Hiến chương Liên Hợp Quốc, coi trọng các mối quan tâm an ninh chính đáng của tất cả các nước, giải quyết các khác biệt và tranh chấp giữa các quốc gia thông qua đối thoại và tham vấn một cách hòa bình, và duy trì an ninh trong cả hai lĩnh vực truyền thông và phi truyền thông một cách tích hợp. Sáng kiến này là một lợi ích công cộng quan trọng khác mà Trung Quốc đã đóng góp cho thế giới, và đó là một “kế hoạch của Trung Quốc” (hay “Phương án Trung Quốc”) nhằm thúc đẩy cộng đồng quốc tế hợp tác để giải quyết các thách thức an ninh chung và các vấn đề cụ thể.

Mục tiêu, nội dung chiến lược của Sáng kiến An ninh Toàn cầu bao gồm:

Thứ nhất, thiết lập con đường đúng đắn cho an ninh toàn cầu

Sáng kiến thể hiện mong muốn duy trì mô hình con đường vì lợi ích chung, công lý và lợi ích vì lợi ích của thế giới, ủng hộ một loại con đường đối thoại an ninh mới thay vì đối đầu, hợp tác hơn là liên minh, và đôi bên cùng có lợi thay vì tổng bằng không, đứng vững về phía đúng đắn của lịch sử và sự tiến bộ của nền văn minh nhân loại, có lợi cho việc thúc đẩy việc

thực hiện một thế giới đa cực bình đẳng và có trật tự. Từ khi đề xuất đến nay, Sáng kiến này đã được hơn 100 quốc gia¹, các tổ chức quốc tế và khu vực ủng hộ, đánh giá cao, được đưa vào một số văn kiện song phương và đa phương về trao đổi, hợp tác giữa Trung Quốc với các nước, tổ chức quốc tế.

Thứ hai, đề xuất những phương án để giải quyết vấn đề an ninh toàn cầu

Sáng kiến cam kết cung cấp các giải pháp khả thi để giải quyết xung đột và khác biệt, quản lý rủi ro và khủng hoảng, giải quyết các vấn đề an ninh toàn cầu, và phấn đấu tìm kiếm các giải pháp hòa bình cho các quốc gia và dân tộc bị ảnh hưởng bởi chiến tranh và xung đột. Kể từ khi cuộc khủng hoảng Ukraine leo thang toàn diện, Trung Quốc đã ban hành tài liệu “Lập trường của Trung Quốc về giải quyết chính trị cuộc khủng hoảng Ukraine”, tích cực thực hiện ngoại giao con thoi và không bao giờ từ bỏ nỗ lực thúc đẩy đàm phán hòa bình. Để đối phó với cuộc chiến ở miền bắc Myanmar, trung gian hòa giải của Trung Quốc đã tạo điều kiện cho một loạt các tài liệu kết quả quan trọng, bao gồm nhiều vòng đàm phán hòa bình được tổ chức bởi các bên liên quan đến cuộc xung đột ở Myanmar ở Côn Minh, tỉnh Vân Nam và một lệnh ngừng bắn chính thức, đóng vai trò quan trọng trong việc giảm bớt tình hình ở miền bắc Myanmar và duy trì hòa bình và ổn định khu vực. Liên quan đến cuộc xung đột Palestine - Israel, Trung Quốc đã đưa ra một văn bản

lập trường để thúc đẩy Hội đồng Bảo an thông qua nghị quyết đầu tiên kể từ khi bùng nổ vòng xung đột Palestine - Israel hiện nay. Trung Quốc đã công bố tài liệu “Lập trường của Trung Quốc về Afghanistan” để củng cố hơn nữa sự đồng thuận và nỗ lực chung của các nước trong khu vực nhằm ổn định Afghanistan và giúp đỡ Afghanistan, đồng thời đóng vai trò xây dựng trong việc giải quyết chính trị các vấn đề nóng trong khu vực. Trung Quốc cũng đã làm trung gian hòa giải thành công giữa Saudi Arabia và Iran, thúc đẩy một “làn sóng hòa giải” ở Trung Đông và làm gương cho các nước trong khu vực giải quyết mâu thuẫn và khác biệt của họ và đạt được tình láng giềng và hữu nghị tốt. Việc thúc đẩy đối thoại và tham vấn và quyết tâm giải quyết tranh chấp đã trở thành những điểm nổi bật đặc biệt của Sáng kiến.

Thứ ba, là tập hợp sức mạnh và tìm kiếm sự hợp tác

Thông qua Sáng kiến này, Trung Quốc đề xuất gương cao ngọn cờ đoàn kết, hát lên tiếng nói hợp tác mạnh mẽ và thúc đẩy nỗ lực phối hợp của tất cả các bên để duy trì hòa bình và yên bình thế giới. Nội dung Sáng kiến An ninh Toàn cầu (GSI) do Trung Quốc công bố nêu rõ 20 hướng hợp tác chính và năm loại cơ chế nền tảng hợp tác, với mục đích tối đa hóa sức mạnh tổng hợp thúc đẩy an ninh quốc tế². Trước nhiều rủi ro và thách thức, thế giới đã tăng cường hợp tác với tất cả các bên trong các lĩnh vực gìn giữ hòa bình quốc tế, chống khủng bố, biến đổi khí hậu, phòng, chống thiên tai, chống tội phạm xuyên quốc gia. Trung Quốc cũng tích cực thúc đẩy giao lưu, hợp tác trong lĩnh vực an ninh trong khuôn khổ Tổ chức Hợp tác Thượng Hải (SCO), Hội nghị về các biện pháp tương tác và xây dựng lòng tin ở châu Á, Cơ chế hợp tác Đông Á, tiếp tục xây dựng hàng loạt nền tảng trao đổi, đối thoại an ninh quốc tế, như Diễn đàn Hương Sơn Bắc Kinh, Diễn đàn Hợp tác an ninh công cộng toàn cầu (Liên Vân Cương), Diễn đàn hòa bình và an ninh Trung Quốc - Châu Phi, Diễn đàn Quốc phòng cấp cao Trung Quốc - Mỹ Latinh. Dưới sự ảnh hưởng của Sáng kiến, hợp tác an ninh khu vực đã bắt nhịp sóng gió và tiến lên phía trước.

Kể từ khi thành lập, GSI về tổng thể đã được hoan nghênh và giành được sự ủng hộ khá rộng rãi của thế giới yêu chuộng hòa bình, lý do bởi:

Đầu tiên, quan điểm thế giới nên lấy an ninh chung làm mục đích của mình

Tập Cận Bình đã nhiều lần nhấn mạnh rằng, nhân loại sống trong cùng một ngôi làng toàn cầu và đi trên cùng một chiếc thuyền lớn. Dựa trên thực tế rằng nhân loại là một cộng đồng an ninh không thể chia cắt, sáng kiến này cam kết tôn trọng và bảo vệ an ninh của mọi quốc gia, thay vì tìm kiếm sự thống trị trong các vấn đề an ninh quốc tế, vẫn ít tham gia vào cái gọi là “đứng về phía nào”. Đây là lý do cơ bản tại sao sáng kiến này đã được ca ngợi và hoan nghênh rộng rãi. Trung Quốc ủng hộ an ninh không thể chia cắt, nhằm mục đích từ bỏ khái niệm lỗi thời về an ninh độc quyền và đối đầu khối, và kêu gọi các thành viên của cộng đồng quốc tế xem xét các vấn đề an ninh toàn cầu từ góc độ toàn diện và toàn diện hơn, và bảo vệ an ninh chung quốc tế với ý thức trách nhiệm và sứ mệnh mạnh mẽ hơn. Công lý được thoải mái trong trái tim của người dân, và ngày càng có nhiều quốc gia có những phán đoán và câu trả lời riêng cho sáng kiến là gì và phải làm gì.

Thứ hai, an ninh toàn cầu là nhu cầu của thời đại

Hiện nay, môi trường an ninh quốc tế đã xấu đi, và các khái niệm an ninh truyền thống với “tư duy tổng bằng không”, “an ninh tuyệt đối” và “an ninh bá quyền” là cốt lõi không thể trốn tránh³. Kể từ cuối năm 2023, bên cạnh vấn đề Ukraine chưa đi tới hồi kết, các cuộc xung đột mới và khốc liệt đã nổ ra ở Trung Đông và một số khu vực khác, và tình hình ở Biển Đỏ bất ngờ nóng lên với can dự mạnh của Houthi, cho thấy con đường đến với hòa bình và an ninh thế giới còn dài và khó khăn. Sáng kiến này khi đề xuất đối mặt với vấn đề chính của thời đại là “thế giới cần loại khái niệm an ninh nào và làm thế nào để tất cả các quốc gia có thể đạt được an ninh chung”, và có cả tư duy vĩ mô về thiết kế cấp cao nhất và con đường giải pháp để giải quyết các vấn đề thực tiễn, ủng hộ các hành động bình đẳng, cùng có lợi và kết quả cùng có lợi, và ủng hộ cách tiếp cận toàn diện, ngay thẳng và sáng tạo, đáp ứng nhu cầu cấp thiết của cộng đồng quốc tế để duy trì hòa bình thế giới và ngăn ngừa xung đột và chiến tranh, đồng thời cung cấp các ý tưởng và biện pháp khả thi để tất cả các bên hợp tác với nhau để đối phó với các thách thức an ninh phức tạp.

Thứ ba, an ninh thế giới cần lấy sự cởi mở và bao trùm làm nguyên tắc

Phía Trung Quốc cho rằng, Sáng kiến không tìm kiếm “sân nhỏ và tường cao”, không nhắm vào các quốc gia cụ thể, không loại trừ các bên cụ thể và bất kỳ quốc gia nào, miễn là họ sẵn sàng tham gia sáng kiến; miễn là các bên chân thành bảo vệ hòa bình và an ninh thế giới. Với thái độ cởi mở và tinh thần tìm kiếm điểm chung trong khi bảo lưu sự khác biệt, Trung Quốc giải thích rằng, đã tiến hành trao đổi thẳng thắn với tất cả các bên về Sáng kiến, làm phong phú thêm nội dung của Sáng kiến và khám phá các hình thức và lĩnh vực hợp tác mới. Ngày càng có nhiều quốc gia nhận ra rằng Sáng kiến này không phải là một công cụ cạnh tranh địa chính trị của Trung Quốc, mà là một lợi ích công cộng quốc tế có thể mang lại lợi ích cho tất cả các bên, và họ mong muốn các lực lượng hòa bình ngày càng tăng tham gia và tham gia Sáng kiến⁴.

Thứ tư, cần lấy hành động thực tế làm điểm khởi đầu

Trung Quốc cho rằng trước những thách thức toàn cầu nghiêm trọng, tất cả các quốc gia nên có tinh thần lấy thế giới làm trách nhiệm của riêng mình và tích cực hành động như những nhà hoạt động thay vì chờ xem. Những nỗ lực của Trung Quốc để thực hiện Sáng kiến An ninh Toàn cầu (GSI) không phải là ngồi bên lề, mà là kết hợp kiến thức với hành động, làm việc vững chắc và làm việc tốt. Trung Quốc tự đánh giá, đã đạt được tiến bộ ổn định trong hợp tác an ninh với tất cả các bên trong khuôn khổ Sáng kiến, và đã liên tục đạt được những kết quả ban đầu, thể hiện trách nhiệm của Trung Quốc trong việc duy trì hòa bình thế giới và quyết tâm vững chắc của mình trong việc bảo vệ an ninh toàn cầu, và cho thế giới thấy trách nhiệm của Trung Quốc với tư cách là một nước lớn “làm những gì họ nói sẽ làm”⁵. Trung Quốc cho rằng sẽ công bố Báo cáo tiến độ thực hiện Sáng kiến An ninh Toàn cầu (GSI) trong tương lai gần, đây sẽ là tài liệu tham khảo cho cộng đồng quốc tế để thúc đẩy hơn nữa hợp tác theo GSI.

Đối mặt với bất ổn và bất ổn liên tục, Trung Quốc khi đề xuất Sáng kiến tuân thủ tầm nhìn về một cộng đồng có tương lai chung cho nhân loại, làm việc với tất cả các bên trong cộng đồng quốc tế để thực hiện

đầy đủ và sâu sắc Sáng kiến An ninh Toàn cầu, và cùng nhau mở ra một con đường hướng tới hòa bình lâu dài và an ninh toàn cầu. Để đạt được mục đích này, Trung Quốc đã chủ động đề xuất:

Một là, tăng cường hội nhập các ý tưởng và làm sâu sắc thêm sự đồng thuận quốc tế về bảo vệ an ninh chung

Trung Quốc sẽ tiếp tục tăng cường truyền thông về các khái niệm và chính sách an ninh với tất cả các bên thông qua trao đổi cấp cao, tham vấn ngoại giao và trao đổi bộ phận, và hỗ trợ cộng đồng quốc tế sử dụng tốt các nền tảng như Diễn đàn Bắc Ngao cho châu Á, Diễn đàn Hương Sơn Bắc Kinh, Diễn đàn Hợp tác An ninh Công cộng Toàn cầu (Liên Vân Cương), Hội nghị An ninh Munich và Đối thoại Shangri-La, để tiến hành trao đổi chuyên sâu về ý nghĩa, giá trị và thực tiễn của Sáng kiến An ninh Toàn cầu. Trung Quốc sẽ thành lập Trung tâm Nghiên cứu Sáng kiến An ninh Toàn cầu (GSI), nơi sẽ xây dựng một nền tảng để đào sâu nghiên cứu lý thuyết và chính sách về GSI, và hoan nghênh các đề xuất và đề xuất từ những người có hiểu biết sâu sắc từ mọi tầng lớp xã hội, để xây dựng sự đồng thuận về hợp tác quốc tế trong việc giải quyết các thách thức và bảo vệ an ninh chung.

Hai là, kiên trì thúc đẩy đàm phán hòa bình và thúc đẩy tiến trình giải quyết hòa bình các vấn đề nóng

Trung Quốc tuyên bố sẽ tiếp tục tìm cách giải quyết các vấn đề nóng mang đặc trưng Trung Quốc, tuân thủ không can thiệp vào công việc nội bộ, tuân thủ các giải pháp chính trị, tuân thủ tính khách quan và công bằng, đồng thời kiên trì giải quyết cả các triệu chứng và nguyên nhân gốc rễ. Trong cuộc khủng hoảng Ukraine, Trung Quốc sẽ tiếp tục liên lạc sâu sắc với tất cả các bên để xây dựng sự đồng thuận về việc chấm dứt chiến tranh, mở đường cho các cuộc đàm phán hòa bình và ủng hộ việc triệu tập một hội nghị hòa bình quốc tế vào thời điểm thích hợp được Nga và Ukraine công nhận, với sự tham gia bình đẳng của tất cả các bên và thảo luận công bằng về tất cả các kế hoạch hòa bình. Về vấn đề Palestine - Israel, Trung Quốc sẽ tiếp tục thúc đẩy ngừng bắn sớm và chấm dứt chiến sự, đẩy mạnh hỗ trợ nhân đạo, hỗ trợ Palestine trở thành thành viên đầy đủ của Liên Hợp Quốc, đề xuất triệu tập một hội nghị hòa bình quốc tế lớn hơn, có thẩm quyền hơn và hiệu quả

hơn, đồng thời xây dựng lộ trình và thời gian biểu để thực hiện giải pháp hai nhà nước. Về tình hình Biển Đỏ, Trung Quốc sẽ tiếp tục đóng vai trò xây dựng trong việc giảm leo thang tình hình và sẽ tiếp tục hỗ trợ quá trình giải quyết chính trị vấn đề Yemen. Trung Quốc tuyên bố cũng sẽ tiếp tục tích cực hỗ trợ quản trị toàn diện và ôn hòa ở Afghanistan để ngăn chặn sự hồi sinh của chủ nghĩa khủng bố.

Ba là, tăng cường hợp tác định hướng hành động và thúc đẩy hợp tác thiết thực hơn có lợi cho việc thúc đẩy an ninh quốc tế

Trung Quốc sẽ làm việc với tất cả các bên để thực hiện các hành động thiết thực hơn dọc theo 20 lĩnh vực hợp tác chính, đồng thời tiếp tục làm phong phú thêm các lĩnh vực hợp tác và mở rộng các cách thức hợp tác, để phần đầu đạt được kết quả lớn hơn. Trung Quốc tuyên bố sẽ tiếp tục phát huy vai trò của Trung Quốc với tư cách là Quĩ Hòa bình và Phát triển của Liên Hợp Quốc và hỗ trợ nhiều hơn cho hợp tác an ninh đa phương có lợi cho hòa bình và phát triển thế giới. Trung Quốc sẵn sàng cho tất cả các hành động có lợi cho việc bảo vệ an ninh quốc tế và khu vực, và sẵn sàng làm việc với các nước khác, bao gồm cả các nước phương Tây, để tìm ra mẫu số chung lớn nhất của hợp tác và cùng nhau thực hiện các sáng kiến và hành động hợp tác.

Bốn là, đổi mới cách thức và phương tiện để thúc đẩy cải tiến hệ thống quản trị an ninh toàn cầu

Trung Quốc kêu gọi tất cả các bên ủng hộ mạnh mẽ vai trò trung tâm của Liên Hợp Quốc trong quản trị an ninh toàn cầu và tập hợp sự khôn ngoan để tăng cường vai trò của Liên Hợp Quốc dưới nền tảng của các hội nghị thượng đỉnh sắp tới trong tương lai. Các nước lớn có trách nhiệm đặc biệt và quan trọng trong việc duy trì hòa bình, an ninh quốc tế, đi đầu trong việc vận động và thực hiện hợp tác, thể hiện hành động và trách nhiệm của các nước lớn. Trung Quốc hy vọng các chính phủ và các tổ chức liên chính phủ sẽ chịu trách nhiệm chính về quản trị an ninh, và khuyến khích sự tham gia tích cực của các lực lượng xã hội dân sự để tăng cường sức mạnh tổng hợp của quản trị an ninh. Hỗ trợ tăng cường thăm dò thực tế các vấn đề quản trị trong lĩnh vực an ninh mới nổi, từng bước tìm ra mô hình quản trị có khả năng thích ứng và hiệu quả cao.

Năm là, chiếm giữ các khu vực quan trọng và tạo ra một mô hình hợp tác trong Sáng kiến An ninh Toàn cầu⁶

Trung Quốc và các nước châu Á nằm trên cùng một lục địa và đại dương, và không ai có thể làm gì nếu không có người kia. Trung Quốc sẵn sàng chung tay với các nước châu Á để điều phối các vấn đề an ninh khu vực, cùng chống khủng bố và tội phạm xuyên quốc gia, tăng cường hợp tác an ninh trong các cơ sở hạt nhân, không gian mạng, không gian vũ trụ, y tế công cộng, thực phẩm và năng lượng, đồng thời liên tục nâng cao năng lực quản trị an ninh quốc gia khu vực. Trung Quốc sẽ tuân thủ sự công bằng và công lý, tích cực thúc đẩy các cuộc đàm phán hòa bình và nỗ lực không ngừng để giải quyết chính trị các vấn đề nóng trong khu vực như Bán đảo Triều Tiên. Trung Quốc cũng sẽ tích cực thúc đẩy hợp tác trong các cơ chế đa phương như Tổ chức Hợp tác Thượng Hải và Hội nghị về các biện pháp tương tác và xây dựng lòng tin ở châu Á, tăng cường hợp tác trong khuôn khổ Cơ chế hợp tác Đông Á và Cơ chế hợp tác Lan Thương-Mekong, làm sâu sắc hơn hợp tác an ninh khu vực và tiểu vùng, bắt tay vào con đường xây dựng chung, chia sẻ và cùng có lợi cho an ninh châu Á, làm gương cho thế giới. Trung Quốc cho rằng, chắc chắn rằng miễn là tất cả các quốc gia trên thế giới làm việc cùng nhau, mọi khó khăn sẽ được giải quyết. Sáng kiến An ninh Toàn cầu (GSI) là của cả Trung Quốc và thế giới. Trung Quốc sẵn sàng làm việc với tất cả các bên để thực hiện sáng kiến và thúc đẩy xây dựng một thế giới tốt đẹp hơn với hòa bình lâu dài và an ninh toàn cầu.

1. Thông tấn xã Việt Nam: *Tài liệu tham khảo đặc biệt*, ngày 19-12-2023, tr. 16.

2. Bài phát biểu của Vương Nghị tại cuộc họp của Hội đồng Bộ trưởng Ngoại giao Tổ chức Hợp tác Thượng Hải (SCO), Nhân dân Nhật báo, tiếng Trung, ngày 21-05-2024.

3, 4, 5. Vương Nghị: *Thực hiện triệt để tinh thần Hội nghị Công tác đối ngoại Trung ương và tiếp tục tạo ra tình hình mới trong ngoại giao các nước lớn, đặc sắc Trung Quốc*, Tạp chí Cầu Thị, tiếng Trung, số 2, năm 2024, tr. 11, 13, 15.

6. Vương Nghị, *Thực hiện Sáng kiến An ninh Toàn cầu để bảo vệ hòa bình thế giới*, Nhân dân nhật báo, tiếng Trung, ngày 24-04-2022.

